

Зоріна О. А.,
д.е.н., доц.,
професор кафедри обліку та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

На сьогодні дистанційне навчання визнане одним із пріоритетних напрямів програми модернізації вищої школи. В 2000 році МОН України прийнята Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, створені Українська Система Дистанційного Навчання (UDL System) та Український центр дистанційної освіти (УЦДО), центри та лабораторії на базі закладів вищої освіти. Впровадження елементів дистанційної форми навчання в закладах вищої освіти є необхідною умовою для досягнення сучасного рівня якості освіти.

До дистанційного навчання висувають ряд вимог. Методичне забезпечення навчального процесу, незалежно від форми навчання, є ключовим інструментом, що визначає якість надаваних освітніх послуг. Згідно із законом України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» науково методичне забезпечення повинно включати:

- методичні рекомендації щодо розроблення та використання педагогічно-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання;
- критерії, засоби і системи контролю якості дистанційного навчання;
- змістовне, дидактичне та методичне наповнення дистанційних курсів навчального плану/навчальної програми підготовки.

В основу програм дистанційного навчання закладається модульний принцип. Кожний окреми курс за змістом складається з декількох незалежних навчальних модулів (тем). Навчально-тематичний план кожного курсу складається з таких частин: змістовна (комп'ютерні лекції); закріплююча (практичні заняття); контролююча (тести і завдання) [2].

Системотехнічне забезпечення дистанційного навчання включає:

1. Апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференц-зв'язку тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах.

2. Інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускну здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу у синхронному та асинхронному режимах;

3. Програмне забезпечення загального та спеціального призначення (у тому числі для осіб з особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами;

4. Веб-ресурси навчальних дисциплін (програм), що необхідні для забезпечення дистанційного навчання, що можуть містити: методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо; документи планування навчального процесу (навчальні програми, навчально-тематичні плани, розклади занять); відео- та аудіозаписи лекцій, семінарів тощо; мультимедійні лекційні матеріали; термінологічні словники; практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання; віртуальні лабораторні роботи із методичними рекомендаціями щодо їх виконання; віртуальні тренажери із методичними рекомендаціями щодо їх використання; пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем; ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо їх використання; електронні бібліотеки чи посилання на них; бібліографії; дистанційний курс, що об'єднує зазначені вище веб-ресурси навчальної дисципліни (програми) єдиним педагогічним сценарієм; інші ресурси навчального призначення.

Перелік веб-ресурсів навчальних дисциплін (програм), необхідних для забезпечення дистанційного навчання, визначається навчальним закладом залежно від профілю навчальної дисципліни.

Для забезпечення дистанційного навчання студентів навчальний заклад може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси, що підлягають перевірці у цьому навчальному закладі [5].

Таким чином, можна виділити наступні основні фактори, що визначають успіх системи дистанційного навчання з точки зору методики:

1. Методичні завдання e-Learning проекту повинні бути чітко визначені і орієнтуватися на мету всього проекту.

2. Необхідна постійна оцінка отриманих учнями знань. Потрібно відстежити різницю результатів «до навчання» і «після навчання». Оцінюватися повинні результати, безпосередньо пов'язані з поставленими цілями. Так і буде отримана відповідь на питання, що ми отримали від e-Learning проекту.

3. Незважаючи на технологічну можливість самостійного навчання в e-Learning системі, необхідне широке залучення людей, які здійснюють допомогу в навчанні механізмами інтерактивної взаємодії і моніторинг самого процесу навчання.

Ефективність дистанційного навчання істотно залежить від використовуваної в ньому технології. Можливості та характеристики технології дистанційного навчання повинні забезпечувати максимально можливу ефективність взаємодії учня та викладача в рамках системи дистанційного навчання. Складне у використанні програмне забезпечення

не тільки ускладнює сприйняття навчального матеріалу, а й викликає певне неприйняття використання інформаційних технологій в навчанні.

Програмне забезпечення для дистанційного навчання представлено як простими статичними HTML сторінками, так і складними системами управління навчанням і навчальним контентом (Learning Content Management Systems), що використовуються в корпоративних комп'ютерних мережах.

Успішне впровадження дистанційного навчання ґрунтується на правильному виборі програмного забезпечення, відповідного конкретним вимогам. Ці вимоги визначаються потребами студента, потребами викладача та адміністратора, який повинен контролювати установку, настройку програмного забезпечення і результати навчання.

У всьому різноманітті засобів організації електронного навчання можна виділити наступні групи:

- авторські програмні продукти (Authoring Packages),
- системи управління навчанням (Learning Management Systems – LMS),
- системи управління навчальним контентом (Learning Content Management Systems - LCMS) [1].

В даний час існують дві основні гілки систем організації дистанційного навчання: комерційні LMS \ LCMS та вільно поширювані LMS \ LCMS.

Комерційні системи – це комерційні розробки, орієнтовані на використання в дистанційному навчанні, або в організації електронного навчання в рамках навчального закладу. На вітчизняному ринку представлено кілька таких систем: «Битрикс: Управление сайтом»; «NetCat»; «inDynamic 2.3»; «Amiro.CMS»; Система «Прометей». В сучасних умовах масове використання таких систем вітчизняними закладами вищої освіти не представляється можливим через їх високу вартість і жорсткі апаратні вимоги. Також комерційні системи надають обмежену кількість освітніх ліцензій та обмежені можливості для розширення і масштабування можливостей.

На основі аналізу існуючих вільно поширюваних систем LMS \ LCMS можна виділити такі програмні засоби навчання: ATutor, Claroline, Dokeos, Moodle, OpenACS, Sakai. Основними критеріями відбору обрані ступень підтримки системи і багатомовний супровід. Дослідження показали, що системи з відкритим кодом дозволяють вирішувати ті ж завдання, що і комерційні системи, але при цьому у користувачів є можливість доопрацювання і адаптації конкретної системи до своїх потреб і поточної освітньої ситуації.

Отже, дистанційне навчання наразі є альтернативною та перспективною формою отримання вищої освіти як у світі, так і в Україні. Як показують дослідження, більшість вітчизняних закладів вищої освіти уже пропонують студентам зазначену форму навчання. Водночас, при усіх перевагах, в Україні є велика кількість проблем, пов'язаних з

упровадженням дистанційного навчання в освітній процес, зокрема, недосконала нормативно-правова база, низький рівень технічного забезпечення, відсутність знань, навичок та практики у викладачів у роботі з системами LMS \ LCMS і т.д.

Для подальшого розвитку дистанційної освіти в Україні необхідно: осмислення органами управління освітою та професорсько-викладацьким складом навчальних закладів доцільності й необхідності впровадження дистанційного навчання; визначення науково обґрунтованої стратегії дистанційної освіти в Україні; створення відповідних програм загальнодержавного та регіонального рівнів; підвищення рівня комп'ютеризації системи освіти та освоєння навчальними закладами сітьових інформаційних технологій; забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для дистанційного навчання з урахуванням нових функцій викладача та особливостей навчання в системі дистанційної освіти.

Список використаних джерел:

1. Аналіз існуючих систем електронного навчання [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ukrefs.com.ua/173552-Analiz-sushestvuyushih-sistem-elektronnogo-obucheniya.html>
2. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України / В.Ю. Биков // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології : кол. монографія / В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, Ю.О. Жук та ін. / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – К. : Атіка, 2015. – С. 77–140
3. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія. [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) відп. ред. Л.Б.Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
4. Офіційні матеріали наради-семінару з питань нормативного забезпечення дистанційної форми навчання в Україні: Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ, 2010 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ipo.kpi.ua/ua/distance/dlabout.html>
5. Переваги дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.forest.lviv.ua/statti/distance.html>
6. Положення про дистанційне навчання: Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466, в редакції від 21.08.2015 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
7. Про вищу освіту: Закон України від 01.17.2014 № 1556-VII, в редакції від 01.01.2019 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

8. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР, в редакції від 01.08.2016 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>

9. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jakvona-prazjuje>

10. Five Trends Driving Blended Learning [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://goo.gl/ynTcWF>

Надольний І.Ф.,
д. філос. н., професор, Заслужений
працівник освіти України, професор кафедри
філософії та соціально – гуманітарних дисциплін
Національна академія статистики, обліку та аудиту
(м.Київ)

СТРУКТУРА МЕТОДІВ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Наукове пізнання – це складний теоретико – практичний процес взаємодії людини і суспільства в процесі духовно – практичного осягнення об'єктивного світу. Світ у своїй структурованості багатогранний і багатовимірний, він включає цілу низку загальних і специфічних форм пізнавального процесу. Наукове пізнання являє собою цілеспрямовану діяльність, що включає в себе діалектичну взаємодію таких складових:

- об'єктів пізнання, які часто можуть не співпадати з об'єктами виробничо – економічної діяльності;
- предмета пізнання, який обумовлюється об'єктом пізнання і має свою специфічну логічну структуру;
- відповідних рівною суспільної практики наявності певних методів, принципів та форм пізнання об'єктивної дійсності (реальності);
- результатів пізнання, які виражаються переважно у законах, наукових гіпотезах та теоріях, які здатні достовірно розкрити сутність об'єкта пізнання у висхідних та нисхідних тенденціях;
- творчо – креативних суб'єктів пізнання які володіють достатнім рівнем знань та їх застосуванням у практичній діяльності по зміні об'єктів пізнання в інтересах суспільних вимог та критеріїв.

Сучасне наукове пізнання характеризується такими специфічними взаємопов'язаними особливостями: теоретизація, комп'ютеризація, диференціація та інтеграція. Воно включає в себе також певну системність, логічність, універсальність, критичність, проблемність та інтелектуальність.

Методи наукового пізнання та їх структуру можна зобразити наступним чином: